

PAŽINK SAVO KRAŠTĄ

„ ... jeigu kilnus jausmas nesieja žmogaus su gimtosiomis vietomis, reikia keliauti.“
V. Sirokomlė

SU SIROKOMLE „iš Vilniaus po Lietuvą“

Keliauti V. Sirokomlės aprašytu keliu – tai puikus būdas pažinti savo kraštą. Kelionė per Nemėžį link Medininkų, aprašyta Sirokomlės, šiandien suteikia galimybę pamatyti netoli Vilniaus mažiausiai žmogaus paliestą kraštovaizdį. Tai greitas, lengvas, nebrangus ir raminantis poilsio būdas. Visai šalia Lietuvos sostinės. 1860 m. Vladislavas Sirokomlė išleido puikią kraštotytros knygą: „Iškylos iš Vilniaus po Lietuvą“. Jis važiuavo „įkvėpti lietuviško oro“.

Keliaudami Liepkalnio g. nuo Vilniaus Aušros Vartų ir pasukę Medininkų link, jau už 7 km pasieksite Nemėžį. Už Nemėžio važiuodami keliu Nr. 5258, atitinkamai rodyklės, užsukite į Bareikiškes. Toliau pasieksite Rukainius. Medininkuose yra viena seniausių Lietuvos gardinių pilių, šalia jos – reto Lietuvoje Zakapanės stiliaus medinė bažnyčia. Apsilankius Medininkuose galima aplankyti Juozapinės ir Aukštojo kalvas, ir iš jų stebėti puikų aukščiausios Lietuvos vietos kraštovaizdį. Atiduoti pagarbą tiems, kuriu dėka šiandien gyvename nepriklausomoje valstybėje – užsukite aplankyti Medininkų memorialą. Bendras kelionės ilgis – 66 km. Smagių Jums įspūdžių!

NEMĖŽIS

„Ta gyvenvietė prie smuklių – tai totorių Nemėžis; Vietiniai totoriai ne vieną laš kraujo praliejo gindami savo antrąją gimtinę; totoriai, kurie pamažu pradėjo rinktis savo Lietuvos buveinėse, niekada nenustojo ištikimai tarnauti Abiejų Tautų Respublikai. (...) ten tarp medžių tankumos matosi mečetės bokštelis, kurio skardinis pusmėnulis švyti ir gražiai atsispindi nuo aplinkinės žalumos.“ *V. Sirokomlė*
Nemėžis neatsiejamas nuo totorių istorijos. Dauguma totorių atvyko į Lietuvą kaip Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Vytauto belaisviai iš pergalingo žygio prieš Krymą. Vytautas juos apgyvendino netoli Vilniaus, o chanui Tochtamyšui kunigaikštis padovanojo didelį žemės plotą. Taip buvo įsteigtas Nemėžis - didžiausias totorių miestas Lietuvoje.

Mečetė

„Vietiniai totoriai ne vieną laš kraujo praliejo gindami savo antrąją gimtinę; jie atmetė savo Krymo brolių šaukimus, kurle prašė pagalbos siekdami užkariauti Lenkiją; tačiau jie su dėkingumu prisiminė, kad Vytautas „neliepė jiems pamiršti pranašo, o nukreipiant akis link savo šventųjų vietų, prašė kartoti jo vardą kaip savo kalifų. Savo kardais prisiekė, kad mylės lietuvius, kurie jiems atvykėliams pasakė, kad šis smėlis, šis vanduo, medžiai bus jiems bendri“. *V. Sirokomlė*

Totorių mečetė vienoje seniausių totorių gyvenviečių Lietuvoje, įkurtoje kunigaikščio Vytauto 1397 m., stovi ankstesnių mečečių vietoje, iš kurių pirmoji buvo pastatyta 1684 m. Dabartinės musulmonų šventyklos statybas 1909 m. parėmė Aleksandras Iliasevičius, pirmasis Nemėžio totorių piligrimas į Meką. Tai medinis pastatas, kuris po Antrojo pasaulinio karo buvo naudojamas kaip kraštovaizdžio muziejus. 1978 m. pastatas buvo grąžintas

tikintiesiems. Šventykla pastatyta ant akmens pamatų, stačiakampio plano, su nedideliu prieangiu ir priestatu gale. Virš keturių pakopų stogo matomas karūnuotas Pusmėnuliu smailėjantis kupolas ant aštuonkampio būgno. Nemėžio mečetė yra saugoma valstybės kaip architektūrinis ir kultūrinis paveldas. Prie Nemėžio mečetės yra senos totorių kapinės, vadinamos mizar ar zirec. Šiandien Nemėžyje vis dar gyvos totorių tradicijos.

Totorių mečetė Nemėžyje

Nemėžio dvaras

„Lapuočiais ir charakteringomis eglėmis apaugusio sodo fone matosi baltos rūmų sienos, kurio vaizdas kartu su didele sodo veja, perskirta elipsės formos pasivaikščiojimų takeliu, atsispindi greta esančiame tvenkinyje, prie pat pašto kelio. Virtuvė, smuklė, malūnas, valstiečių ligoninė ir kaimas, išsidriekęs ant nuostabaus grožio kalvos - visa tai sudaro pirmąjį vaizdo planą;“ *V. Sirokomlė*

Nemėžio dvaras buvo pastatytas XVI a. Jį valdė visos garsiausios Lietuvos didikų šeimos: Radvilos, Sapiegos, Chodkevičiai, Oginskiai, Tiškevičiai. Dabartinius dvaro rūmus 1836 m. pastatė Mykolas Tiškevičius. Pagal 1860 m. inventoriaus sąrašą, rūmų ansamblį sudarė pagrindinis mūrinis pastatas, papuoštas keturių kolonų portiku, už pagrindinio pastato buvo įrengta terasa. Pirmame rūmų aukšte buvo įrengta koplyčia, aukščiau - sandėliai. Iki 1928 m. dvaras priklausė Benediktui Tiškevičiui, vėliau jį įsigijo Mykolas Bochvicas. Būtent jis iš tvenkinio parke suformavo tris vandens telkinius, skirtus žuvies auginimui. Po Antrojo pasaulinio karo Mykolas Bochvicas emigravo į Lenkiją. Žemes ir pastatus perėmė sovietų kolūkis; rūmai, ūkinis pastatas ir arklidės buvo perduotos į Tarybų Lietuvos susisiekimo ministerijos rankas. Šiuo metu rūmai laukia rekonstrukcijos.

Nemėžio dvaras

BAREIKIŠKIŲ DVARELIS

„Tai Bareikiškės – tų pačių grafų Tiškevičių nuosavybė. Šiame kalnelyje prabėgo treji mano gyvenimo metai.“ *Janas Konradas Obstas:* *„Jvažiuojame į kiemą, tipiškas lietuviškos sodybos kiemas: apžėlęs žolė, lauko gėlėmis, išminti takai – vienas į ūkinius pastatus, kitas – į sodą. Ir pastatas tipiškas, medinis; didelis prieangis apaugęs laukiniais vijokliais. Namelis pastatytas ant nedidelio nuolydžio, taigi dešinė pusė pakilusi ant gana aukštų pamatų, o kairė pusė siekia žemę.“* *V. Sirokomlė*

Prie senojo kelio Vilnius–Minskas yra Bareikiškių kaimas, o jame – XIX a. amžiaus dvarelis, kuriame 1853-1861 metais gyveno poetas Vladislavas.

Į Bareikiškes Sirokomlė kartu su šeima persikėlė 1853 m., čia praleido 9 metus su pertraukomis. Vladislavas Sirokomlė keliavo po Lietuvą, kad „pakvėpuotų“ lietuvišku oru, jis važiuo į Alytų, Merkinę, Birštoną, Stakliškes... Iš kelionių įspūdžių gimė kraštotyrinės knygos: „Iškylos iš Vilniaus po Lietuvą“, „Iškylos dienoraštis po Lietuvą ir Žemaitiją“, „Piligrimo įspūdžiai po savąją žemę“ , „Nemunas nuo versmių iki žiočių“. Tai pirmieji gidai keliaujantiems po Lietuvą. V.Sirokomlės 35-sioms mirties metinėms paminėti vilniečiai pastatė Bareikiškėse juodo granito stalą, kuris iki šiol stovi priešais dvarą.

Vladislavo Sirokomlės gyvenimo metais Bareikiškėse sodybos kieme buvo įrengta altana, kurioje stovėjo iš malūno girnų padarytas stalas. Čia poetas priiminėjo svečius, čia gimė ne vienas jo kūrinys. Altanos nebeliko, bet stalas iš girnų laukia svečių ir šiandien.

Dvarelyje veikia poeto muziejus ir turizmo informacijos centras, galima išnuomoti dviratį ir keliauti po apylinkes. Plačiai besidriekiančiame kieme yra vieta palapinėms pasistatyti ir lauko scena.

Vladislavo Sirokomlės muziejus Bareikiškėse

Muziejaus ekspozicija

RUKAINIAI

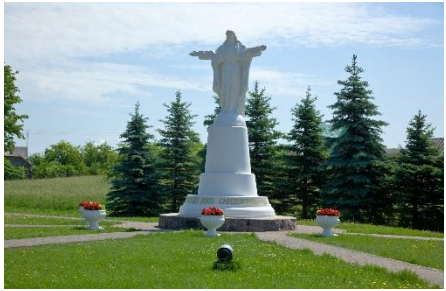
„Tulumoje baltuoja Rukainių miestelis, mėlynuoja miškas, plyti laukų erdvė. Koks didžiai jaudinantis vaizdas! Kiek fantazijos šiose miškais apaugusiose kalvose!“ *V. Sirokomlė*

Rukainių apylinkės pasižymi gražiu gamtovaizdžiu. Jos teritorijoje yra Kruopinės geomorfologinis ir Kenos hidrografinis draustiniai. Netoliese yra Kreivoji pieva, įtraukta į Senosios Lietuvos šventviečių katalogą. XVIII a. prie Rukainių parapijos veikė mokykla, o 1830 m. Rukainių dvare buvo vorykla ir vandens malūnas. Padavimai sako, kad pirmąją bažnyčią Rukainiuose pastatęs Vytautas Didysis.

Rukainiuose klebonavo ir mirė prelatas Povilas Ksaveras Bžostovskis (1739–1827), Vilniaus kanauninkas, rašytojas, Lietuvos referentas, garsiosios Pavlovo respublikos įkūrėjas. Kunigas buvo palaidotas Rukainių kapinėse. Deja, Bžostovskio kapas neišliko. Netoli esančiose Bareikiškėse gyveno Vladislavas Sirokomlė. Dvarelis priklausė Rukainių parapijai, todėl sekmadieniais ir švenčių dienomis poetas traukdavo į Rukainių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčią. Iš kartos į kartą perduodami pasakojimai, kaip caro žandarai netoli Rukainių, Kryžkelio kaime, prie pakelės smuklės suėmė vieną iš 1831 m. sukilimo vadų Lietuvoje Simoną Konarskį, kurį 1839 m. Vilniuje sušaudė. 1999 metais, du tūkstantųjų krikščionybės metinių proga, Rukainių centre buvo pastatyta Jėzaus Kristaus skulptūra. Aplink ją pasodinta 12 eglių, simbolizuojančių 12 apaštalų. Kristaus skulptūra pasitinka ir laimina visus keliaujančius per Rukainius.

Rukainių bažnyčia

Kristaus skulptūra Rukainiuose

MEDININKAI

„Iš miško, nukeliavę apie penkis varstus, kopiname į kalną; iš tolo matosi senovės pilies plytų bokštas. Jvažiuojame ant kalno ir mūsų akims atsiveria nuostabus vaizdas: dvaras, pilis ir kaimas. Tai Medininkai: viena iš

seniausių Lietuvos pilių - kurios pradžios neatsimena nei tradicija, nei istorija. (...) Vasarą šią vietovę ypač mėgo Algirdas, Vladislavo Jogailos tėvas; (...) Valdant Kazimierui Jogailaičiui Medininkai tapo karališkąja vasaros rezidencija. (...) Šventasis Kazimieras gyveno ar lankėsi Medininkuose iki pat savo mirties 1484 m.“ *V. Sirokomlė*

Medininkai – tai kaimas, įsikūręs Vilniaus rajono teritorijoje, 31 km į pietryčius nuo Vilniaus, 2 km nuo Baltarusijos pasienio. Kaimas garsėja Švč. Trejybės ir Šv. Kazimiero bažnyčia, pastatyta Zakapanės stiliumi. Po krikščionybės priėmimo Medininkuose buvo įsteigta viena iš pirmųjų septynių Lietuvos parapijų ir pastatyta bažnyčia. Šiandien net sunku patikėti, kad XIV – XVII a. Medininkai turėjo Magdeburgo teises. Šį miestą 1432 m. kunigaikštis Žygimantas Kęstutaitis padovanojo Jonui Goštautui, vėliau miestą valdė Ostapas Valavičius.

XVIII a. Medininkų reikšmė sumažėjo, o ypač mietas nukentėjo Napoleono kariuomenės žygio prieš Maskvą metu ir kariuomenei grįžtant atgal po pralaimėjimo 1812 m.

XIII a. įvykęs Mindaugo karūnavimas visam laikui buvo įrašytas į Lietuvos ir Europos istoriją.

Švč. Trejybės ir Šv. Kazimiero bažnyčia

1391 metais, dar Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Vytauto laikais Medininkuose buvo pastatyta viena pirmųjų Lietuvos bažnyčių. Medinė bažnytelė dažnų priešių antpuolių metu ne kartą kentėjo nuo gaisrų. Naujos medinės bažnyčios projektas Zakapanės stiliumi buvo patvirtintas 1928 metais, tada bažnyčia gavo naują globėją - Šv. Kazimierą, kuris labiau nei bet kuris kitas buvo glaudžiai susijęs su Medininkais.

Medinė Švč. Trejybės ir Šv. Kazimiero bažnyčia ne kartą kentėjo nuo priešų antpuolių bei nuo gaisrų. Napoleono kariuomenei žygiuojant per Lietuvą bažnyčia per stebuklą išliko, tačiau buvo visiškai apiplėšta. Per šimtmečius Medininkų bažnyčia rūpinosi augustijonų vienuoliai. Žlugus Lapkričio sukilimui carinė valdžia įsakė augustijonų vienuoliams palikti Medininkus, parapija buvo panaikinta, o bažnyčia uždaryta. Daugiau nei pusę amžiaus gyventojai, nepaisant daugybės pastangų ir prašymų, neturėjo savo bažnyčios. Tik 1917 m. šalies atgimimo išvakarėse, vienas iš Medininkų tvartų virto bažnyčia. Naujos medinės bažnyčios projektas buvo patvirtintas 1928 m. ir bažnyčia gavo naują globėją – Šv. Kazimierą, kuris labiau nei bet kuri kita asmenybė buvo glaudžiai susijusi su Medininkais. 1961 m. Medininkų vienuolyne apsigyveno pranciškonai. Jie rūpinasi trinave, stačiakampio plano bažnyčia, papuošta didingu trijų aukštų bokšteliu su smailiu stogu. Šventoriuje stovi medinė varpinė.

Medininkų bažnyčia

Medininkų pilis

„Vasarą šią vietovę ypač mėgo Algirdas, Vladislavo Jogailos tėvas; (...) Vyras gražus ir šaunus, pailgo raudono veido, didele nosimi, su ilga, rusva, kiek pražilusia barzdele, praplikęs ir šiek tiek siūbčiojąs kaire koja, besiremiąs lazda ar į ginklanešio petį. Melsvose jo akyse švyti išmintis ir vikri kaip žaibas išdaiga – būdinga tų laikų diplomato savybė.“ *V. Sirokomlė*
Medininkų pilis yra didžiausia Lietuvoje gardinė pilis. Ši pilis keturis šimtmečius saugojo Vilniaus rytų prieigas nuo kryžiuočių ir totorių. Pirmą kartą pilis paminėta 1385 m., kai kryžiuočiai puolė Ašmenos apylinkes ir bandė apgulti Medininkų pilį. Karaliaus Kazimiero Jogailaičio valdymo metais, jo sūnus ir būsimas šventasis bei Lietuvos globėjas, karalaitis Kazimieras ne kartą lankėsi vasaros rezidencijoje Medininkų pilyje. 2012 m. rugsėjo m. Medininkų pilyje buvo atidarytas muziejus, kuriame galima pamatyti ginklų, indų, senovinių juvelyrinių dirbinių, medžiokiųjų trofėjų ekspozicijas. Dalis šių eksponatų buvo rasta archeologinių tyrimų pilies teritorijoje metu.

Medininkų pilis

Medininkų pilies ekspozicija

Aukštojas ir Juozapinė

Mindaugo karūnavimas visam laikui buvo įrašytas į Lietuvos ir Europos istoriją. Nuo to laiko Lietuva buvo pripažinta nepriklausoma Europos valstybe. Šis įvykis minimas taip pat Medininkuose. Kiekvienų metų liepos 6 dieną visi Vilniaus regiono keliai veda link Medininkų, mat ant Juozapinės kalno rengiamos iškilmės atminti Valstybingumo dieną.

Apylinkėse plyti Medininkų aukštuma. Į pietvakarius nuo Medininkų stūkso aukščiausios Lietuvos kalvos – *Aukštojo kalnas* (293,84 m) ir *Juozapinės kalnas* (293,60 m), yra Juozapinės geomorfologinis draustinis, Medininkų botaninis draustinis. 1990 m. liepos m. ant Juozapinės

kalno buvo pastatytas paminklinis akmuo Lietuvos Karaliui Mindaugui atminti.

Ant *Aukštojo kalno* įrengtas specialus apžvalgos bokštelis, dviračių aikštelė, suoleliai, informaciniai stendai. Iš Aukštojo arba Juozapinės kalno galėsite stebėti puikų kraštovaizdį ir didžiutis, kad esate aukščiausiose Lietuvos kalvose.

Juozapinės kalnas

Aukštojo kalnas

Medininkų memorialas

Medininkai tragiškai išgarsėjo pirmaisiais metais po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo. 1991 m. liepos 31-ąją netoli Medininkų būrys smogikų užpuolė pasienio darbuotojus.

1991 m. liepos 31-ąją buvo žiauriai nužudyti septyni Lietuvos pasienio kariai ir muitinės darbuotojai. Gyvas liko tik vienas – Tomas Šernas. Apie šią tragediją Aurelija Arlauskienė parašė istorinę apybraižą „Tomas Šernas: vakar buvo rytoį“. 2007 m. prie senosios Medininkų muitinės buvo pastatytas paminklas - juodo granito paminklas su septyniais balto marmuro kryžiais, o pasieniečių vagonėlis, kuriame įvyko tragedija, sudaro memorialo dalį.

Medininkų memorialas

„Man rodos, jog tiesioginė išraiška to, ką vadiname Tėvynės meile, yra savo krašto tyrimas istoriniu, gamtiniu, etnografiniu, archeologiniu ir geografiniu požiūriu. Nes kaipgi galima mylėti ir kraują lieti už tai, ko nepažįsti ir nesupranti.“ *V. Sirokomlė*

Ruošdamiesi keliauti Sirokomlės pramintais keliais, apsilankykite Vilniaus rajono svetainėje http://tic.vrsa.lt/page&u=lankytinios_vietos. Pasirinkę „Vilniaus rajono turistinį žemėlapi“, jūs galėsite sudaryti kelionės maršrutą, pasirinkti kelią, suplanuoti poilsio vietą ir keliaudami tikrai „įkvėpsite lietuviško oro“!. Mūsų svetainės puslapyje taip pat rasite visų trasos objektų telefonų numerius bei svetainių adresus: tic.vrsa.lt Laukiamė Jūsų: Vilniaus rajono Turizmo informacijos centras, Sirokomlės g. 5, Bareikiškės, Vilniaus rajonas, tel. +370 52436402, helena.muzeum@gmail.com

Vilniaus rajono Turizmo informacijos centras

